

API SÅDAN PÅVIRKER VARMESTRESS KØERNES SUNDHED

STØTTET AF

Kvægafgiftsfonden

Varmestressede køer æder for lidt, så de bliver mere modtagelige over for sygdom. Samtidig vokser bakterierne godt i varmen, og smittepresset stiger. Alt i alt gode betingelser for yverbetændelse og klowlidelser.

Malkekøer får det meget nemt for varmt om sommeren. Allerede ved 20°C og en luftfugtighed på 90 %, ses de første tegn hos køerne. De bliver dovne og dvaske, søger skygge eller steder med frisk luft som fx portåbninger og åbne sider. De drikker op mod dobbelt så meget vand, får en hurtigere vejtrækning og begynder at savle en del. Sidstnævnte betyder tab af både natriumbikarbonat og salt.

På besætningsniveau falder foderoptagelsen, ydelsen og fedtprocenten. Celletallet stiger, og flere køer risikerer at dø af akutte og alvorlige yverbetændelser.

FORHØJET CELLETAL OG FLERE YVERBETÆNDELSER

Køer med varmemstress æder mindre. Og når foderoptagelsen falder, kommer dyrene i negativ energibalance. Det gør dem mindre robuste overfor sygdom. Varmen fremmer også

bakterievækst i køernes nærmiljø, og især smittepresset mod pattespidserne stiger. Det afspejles i stigende tankcelletal. I den meget varme sommer i 2018 steg celletallet på landsplan da også markant mere end de foregående somre (se fig. 1). Der er stor forskel på, hvilke bakterier, der forårsager yverbetændelse i forskellige besætninger og således også på hvilke slags yverbetændelser, der oftest forekommer i sommermånederne. Derfor skal årsagerne selvfølgelig altid afdækkes i den enkelte besætning. Generelt er det dog de miljørelaterede bakterier, der især giver problemer. Det vil sige Streptokokkus uberis og E.coli. Begge bakterier opformerer hurtigere i strøelse om sommeren.

Yverbetændelse i varme perioder forebygges bedst ved at:

- Undgå varmestress
- Være ekstra opmærksom på tidlige tegn på yverbetændelse
- Sørge for rene køer
- Skrabe ned 4 – 8 gange dagligt
- Give frisk strøelse to gange dagligt - i alt 500g/ko/dag
- Skumme før malkning

FLERE DØR AF YVERBETÆNDELSE

Flere køer dør af yverbetændelse om sommeren. Data fra kvægdatabase 2018 viser, at andelen af køer, der døde med yverbetændelse, registreret som afgangårsag, steg fra knap 8 pct. i vintermånederne til næsten 14 pct. i sommermånederne. Lignende stigning er set de foregående 4-5 år, men ikke så tydeligt som i 2018. Ifølge Kvægdatabase er der meget lidt udsving i de øvrige afgangårsager (se figur 2). Registreringsgraden er også nogenlunde ens for de to perioder. Der er registreret en afgangårsag for ca. 48 % af de døde køer i begge perioder. Så selvom der kan være nogen usikkerhed forbundet med afgangårsager, må stigningen i døde køer som følge af yverbetændelse anses som værende reel.

FORRINGET KLOVSUNDHED

Klovsundheden ser også ud til at blive påvirket af varme somre. Udtræk af data fra klovregistreringsprogrammet i 2015-2018 viser at andelen af køer med sålesår ved klovbeskæring stiger fra ca. 2 % i forårsmånederne til 4-5 % i sensommeren og det tidlige efterår. Sålesår ses først ved beskæring 1-2 måneder efter de første skader opstår i klovsålens læderhud, oftest omkring kælvning. Og da køer med varmestress står mere op og dermed belaster klovene mere, kan varmestress i højsommeren være en del af forklaringen på fordoblingen i andelen af køer med sålesår om efteråret.

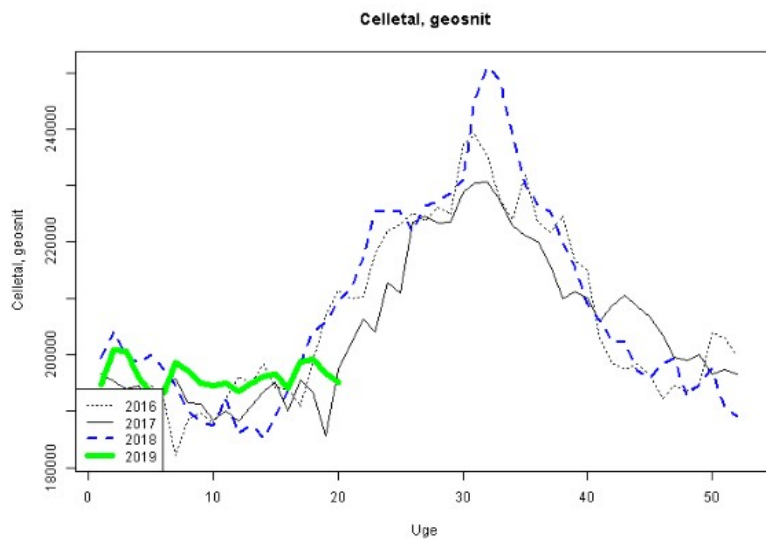
Der kan også være flere tilfælde af køer med Digital Dermatitis, især i de varme somre. I 2018 steg andelen af køer, registreret med Digital Dermatitis ved beskæring fra ca. 20 før sommeren til ca 22 % i højsommeren. En lignende stigning sås i 2015, hvor vi også havde en varm sommer, men ikke så tydeligt i 2016 og 2017, hvor det var noget køligere. Bakterien Treponema antages at spille en væsentlig rolle for at køer får Digital Dermatitis (DD). Men forskellige studier viser, at Treponema kun kan findes i begrænset omfang i staldmiljøet. Derfor er det vanskeligt

at sige, om stigningen i DD om sommeren skyldes et større smitte-pres, eller om kørerne, som følge af varmemstress, er dårligere til at modstå smittepresset. Under alle om-stændigheder er der god grund til at være ekstra opmærksom på at finde de akutte tilfælde af Digital Der-matitis tidligt og få dem behandlet, fx med en spalteforbinding med salicylsyre.

FERIE ER DEJLIGT, MEN KAN VÆRE FARLIGT FOR KØERNE

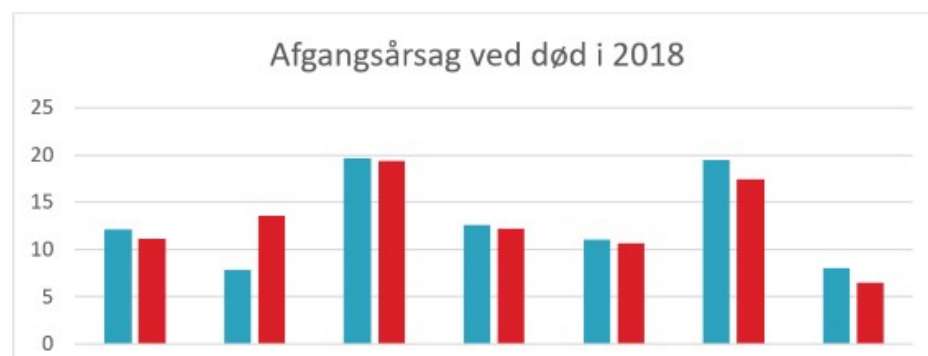
Der er altså? flere ting, der tyder på, at varmemstress går ud over køernes sundhed. Og samtidig er sommertid også ferietid, hvor der tit er mindre bemanning - eller ferieafløser på, som ikke kender besætningen så godt. Dermed bliver opsynet med den enkelte ko mindre, så der er større risiko for, at en begyndende lidelse opdages for sent. For at undgå problemer med fx yversundhed og flere døde køer om sommeren, er der altså god grund til at undgå varmemstress, optimere båse- og malkehygiejne og være ekstra opmærksom på de tidlige tegn på yverbetændelse.

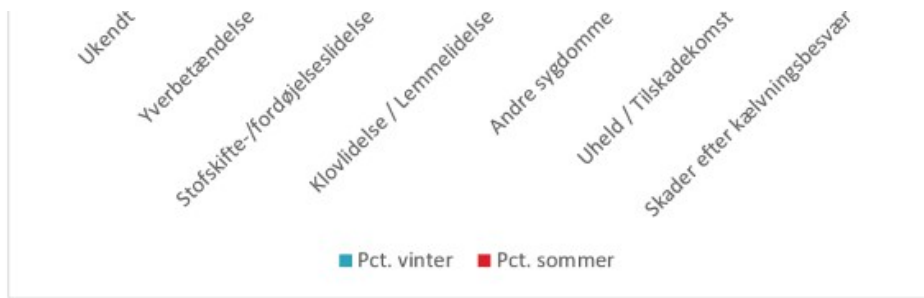
Figur 1:

Den varme sommer i 2018 bevirkede en markant stigning i tankcelletallet.

Figur 2:

Flere køer dør af yverbetændelse om sommeren.

Læs også:

[5 gode råd mod varmestress hos køerne](#)